

passionis, & conclusionis, non autem remota, & mediata, quia...

53. Hanc etiam eandem tenet sententiam Sminog. tr. 3. de Deo...

54. Quæri solet, quo pacto de ente demonstrantur passionibus...

Ad hoc ait Doctor 1. d. 39. quantum ad 1. aliud esse loqui...

DISPUTATIO QUINTA

De passionibus simplicibus entis, scilicet Unitate, Veritate, & Bonitate.

Attenti circa passionem entis in communi versati sumus, consensuendo...

QUESTIO PRIMA.

An Unitas sit vera, & adequata passio entis.

Irregularis lib. de ente, & uno, & Scalliger. lib. de subtilit. exercit. 65. reletur, Platonem...

Dicendum tamen est, Unitatem esse passionem entis ad æquum...

stingendum est de membro perfectiori, vel imperfectiori, & si...

55. Quæri tandem solet de omnibus passionibus entis in universum...

le, sed similiter se habet sicut ens; & hoc ipsum docuit D. Dionys.

1. Probatur etiam in ratione, quia sicut cuiuscumque entis in specie...

2. Secundo illa est propria passio alicuius subiecti cum omni rigore...

Item omne ens, aut omnis natura, vel est singularis, & individua...

Tertio prædicatum per se conveniens alicui, necessario ac indispensabiliter...

Postremo, si enim considerentur secundum suum conceptum...

3. Contra positam conclusionem obicitur. Primo fundamentum...

Ad hanc difficultatem varia sunt responsiones; Tatar. 4. Metaph. q. un. dub. 1. ait unum, quod contra multa...

6. Hæc difficultas non potest plene resolvi, nisi ex dicendis disp. 6. de variis divisionibus entis, ubi inter alias hanc quæstionem...

7. Ex his itaque facile est ad argumentum cum sua conclusionem...

ad unitatem sunt, quo pacto positivè, & contrariè opponuntur, tunc etiam nihil contra conclusionem inferitur, quia multitudo, ut sic, non est ens simpliciter, sed entia, & est ens tantum secundum quid, & ideo cum uno transcendente sumpto non dividitur ens reale, per se, simpliciter, cum quo unitatem transcendentes dicimus converteri, sed dividunt solum ens communissimè acceptum ad ens per se, & ad ens per accidens; quare ad summum argumentum illud cum suo conprobatur, quod unum transcendente non convertitur cum ente sic communissimè sumpto, quod gratis conceditur: sed nunquam inferri potest, quod non convertatur cum ente reali simpliciter, quod ponitur obiectum Metaphysicè. Secundo arguitur, quia passio est posterior natura suo subiecto, cum ad eam essentiam consequatur, & ex principiis eius intrinsecis constat, quod unitas neutiquam est posterior enti; ergo non est eius passio, major patet, probatur minor, quia passio omnis universaliter loquendo supponit suum subiectum constitutum in proprio esse, ac consequenter unum, quia unitas imbibitur in esse consuetumque. Deinde quia si ens præcedit unitatem, ut principium eius, vel in illo priori natura ens est unum, vel multiplex; si primum, habetur intentum; si secundum, ergo per passionem unitatem supervenientem non posse fieri unum, quia supponitur ex natura sua multiplex; tum quia in illo priori est in se indivisum, ex vi proprii conceptus, ergo non erit multiplex, sed unum.

Relp. negando minorem, ad primam probationem verum est, ceteras passiones suum subiectum supponere unum, quia supponunt illud esse ens, cuius unitas est propria passio, quemadmodum etiam dicemus rifibile supponere hominem esse sensibilem, vel corporeum, quia supponit illum esse animal, & corpus; at non ita dicitur potest de passionibus entis, quia cum sint omnium primæ; neque enim supponere, nisi in suo esse essentiali constitutum per suum conceptum quidditativum; & hoc quidem verum est universaliter de quacumque passione, quod suum subiectum supponit in suo esse essentiali, id est in suo esse essentiali, ac quidditativum. Ad aliam probationem dicendum idem argumentum fieri posse in ceteris passionibus; si enim homo rifibilitatem natura præcedit, vel in illo priori est rifibilis, vel non rifibilis; & sicut ad hoc dicitur soler hominem in eo priori esse rifibilem, non quidem formaliter, quia talis solus denominatur per ipsam aptitudinem formalem ad ridendum, sed fundamentaliter, radicaliter, & exigitive, quatenus tuus intelligitur cum essentia, quæ est principium radicaliter rifibilitatis; & principium existitivum eius; ita principium improprio dicendum est ens in eo priori esse unum, non formaliter, sed fundamentaliter tantum, & radicaliter, quo etiam modo, & non aliter habet esse indivisum ex vi proprii conceptus.

9 Tercio passio convertitur cum suo æquato subiecto, sed unitas non convertitur cum ente, ergo, &c. Major patet, probatur minor, tum quia competitis, quæ non sunt essentialiter entis, nempe ultimis differentias, modis intrinsecis, aliisque passionibus entis; hæc enim omnia suo modo una sunt, nec tamen essentialiter includunt rationem entis ex disp. 2. quest. 7. Tum quia si unum converteretur cum ente, illa propositio vera esset, unum tantum est ens, quam tamen Aristoteles, i. Physicæ, reprobat contra Parmenidem, contentu probatur, quia quando aliquid prædicatur de alio convertibiliter, potest de illo prædicari cum dictione exclusivè tantum; nam verum est dicere, quod homo tantum est rifibilis, & c. contra.

Relp. negando minorem, ad 1. probationem dicimus, quod omnia illa in argumento enumerata, sicut realiter tantum, & identicè sunt ens, non verò formaliter, & essentialiter, sic eodem profusa moda, & non aliter, participant unitatem, ceteras tamen entis passiones, ut loc. cit. distum est. Ad aliam probationem, conceditur consequentia cum Ant. Andr. 4. Metaph. quest. 3. ad r. princ. puta, quod ens tantum sit unum, & unum sit tantum ens accipiendum unum proportionaliter cum ente scilicet, sic communiter communiter, si particulariter particulariter, nam cum unum sit passio entis, uniformiter accipitur, sicut ipsum ens; cum verò dicebat ut contra Parmenidem, reprobat ab Aristotele, i. Physicæ, ait Ant. Andr. id bene reprobat, quia Parmenides posuit omnia entia esse unum ens signatum, & particulare secundum rem, & ideo illa improprio bene valet ad hominem.

Quarto arguitur Recensior ille apud Pasqualium, cit. quia fieri potest, quod remaneat eadem entitas, & varietur unitas, ita ut talis entitas modo sit una, modo non sit una; ut si accipitur quantitas bipolaris, & separatur aliqua pars illius, ut quantitas palmaris; hæc pars, dum est conjuncta, non est unum ens, sed pars unius entis; dum verò est separata, est unum ens, & tamen five separata consideretur, five conjuncta, habet semper eandem entitatem, cum ergo varietur unitas manentem ente, non potest esse passio illius, quia invariato subiecto manet invariata passio. Confirmatur quoniam si quantitas in plures partes dividatur, nulla sit acquisitio, vel deperditio entitatis, & tamen fit variatio unitatis, cum ex una res fiat plures; ergo unitas nequit esse passio entis.

10 Respondet Pasqual. concedendo in separatione partis quantitatit à toto fieri mutationem, & variationem in unitate, quæ est passio entis, sed hæc etiam variatio fit in ipsa entitate illius quantitatit, quia sicut illa pars, dum est unita, non est unum ens, sed pars unius entis, ita etiam neque ens, sed pars entis,

quare concludit nunquam variari unitatem, nisi eadem quoque variatio in entitate contingat. Ad Conf. pariter inquit in tali divisione nullam quidem fieri acquisitionem, vel deperditionem entitatis, sed neque etiam fit aliqua acquisitio, at deperditio unitatis; sed tota variatio unitatis est per separationem, quia una pars unitatis separatur ab alia (ait enim unitatem esse indivisibilem in plures, si fit in subiecto dividibili) ita ut ex vi huius separationis conflurgat tota una, quot sunt partes; verum eadem variatio fit quoque in entitate, nam per divisionem separantur partes entitatis, & unaquæque pars fit aliquod totum entitativum. Opinor sane nec virum argumenti solutionem penetrasse, quia est facillima, ipsam tamen aptè explicare vel necesse, vel non caravit, nam in ea multa falsa involvit, & paucis verbis sibi contradictorius appareret; in primis falso concedit in separatione quantitatit palmaris à bipolaris contringere unitatem in unitate, quæ est passio illius palmaris quantitatit, tam enim erat unum ens illa palmaris quantitas, cum alteri conjuncta bipolaris constituebatur, quam postea ab ea separata loquendo de unitate entitativa, licet non loquendo de unitate quantitatit, ut aliqua enim moles distincta sic una debet habere præcisionem, & terminationem in seipsa per indivisibilitatem quantitatit, adeo non fit alteri quantitati conjuncta, cum qua aliam molem singulariorem constituit, quod totum expressè significavit Dod. 4. d. 11. quest. 4. l. Sed ad hoc falsum, & absurdum est, quod subiungit, quod sicut illa pars dum est conjuncta, non est unum ens, sed pars unius entis, ita etiam neque est ens, sed pars entis; quis enim dicat quantitatem palmare, dum alteri conjuncta bipolaris constituitur, non esse ens, quia est pars entis? forte esse partem entis tollit ab ea rationem entis? immo contrarium sequitur, quia ens nequit ex non tunc constitui; ergo si quantitas palmaris est pars entis palmaris, debet esse ens, & consequenter unitatem entitativam, quæ est ens passio, participare, & licet quædam alteri conjuncta dicitur unum quantitas, quia unitas quantitatit dicit unitatem præcisionis, ita non sit cum alia compare conjuncta, ut ait Doctor loc. cit. dicit tamen debet, ac potest unum individuum entis.

11 Dices, quod est ens, debere esse indivisum in se, & divivum à quocumque alio, quo pacto non fit habet quantitas illa palmaris; quando enim alia compare constituit bipolaris illa palmaris, quæ per se divisionem non intelligit separationem quantitatit, sed discontinuam, sed entitativa distinctio, quæ adhuc illa palmaris quantitas retinet, cum est alteri conjuncta, & copulata, quia unitas, & distinctio, quæ sunt passiones entis, ex eo sumi debet, ex quo res constituitur in ratione entis, cujusmodi non est terminus extrinsecus, & accidentalialis, quale est indivisibile quantitatit, sed intrinsecus, & ideo sicut à termino intrinsecus habet illa palmaris quantitas, quod sit talis, ita habet ejus merito unitatem in seipsa, & distinctioem entitativam à quocumque, quod non est ipsa, undè in quacumque quantitate continua quælibet ejus pars est sic una pro propria hæc entitate. Neque etiam magis solida est solutio, quam assertit hic Auditor ad Conf. nam primo concedit in divisione quantitatit nullam fieri variationem in unitate, quod tamen prius concesserat, ac etiam postea in eisdem Conf. solutione concedit.

Quare ex doctrina Scoti loc. cit. & a. d. 1. quest. 4. G. & H. distinguendum est de unitate entitativa, quæ est passio entis, & unitate quantitatit, quæ consistit in terminatione unius quantitatit per propria indivisibilitatem, vel in præcisione ab alia compare, cui sit continuata, quæ præmissa distinctione negandum est assumptum, si in eo fiat sermo de unitate entitativa, ac ejus probatio, quavis enim verum sit, quod quantitas palmaris, dum est conjuncta, non est unum quantum, sed pars unius quanti, attamen est unum ens, & simul pars alterius entis, quod est unum totum quantitativum; Et dum separatur, non acquirit novam unitatem entitativam, sed novam quantitativam, quia amittit indivisibilitatem continuativam; & acquirit terminativam, & ubi per illa dicebatur unita alteri compare, per se illa deinceps dicitur una, & non unita. Ad Conf. pariter dicitur, quod in divisione quantitatit fit variatio quæ ad unitatem quantitatit, quia ex uno quanto sunt plures quantitates, quorum quodlibet habet rationem totius, quatenus habet propria indivisibilitatem terminativam, vel præcisionem ab altera compare, in qua consistit unitas, seu totalitas quantitatit.

12 Postremo, si unitas esset passio entis, quo magis aliquid esset ens, esset etiam magis unum, quemadmodum quoque plus entitatis possidet, etiam plus bonitatis habet, quia bonitas est passio entis, oppositum tamen contingere videmus, nam dum quantitas dividitur, aliquid entitatis amittit, illam nempe partem, quæ ab ipsa separatur, non tamen fit minor una, sed potius magis una, quia retinet minorem potentiam ad divivionem.

Ad hoc etiam argumentum satis perplexè occurrit Pasqual. loc. cit. sed breviter dicendum, hoc argumentum quoque in eadem æquivocatione laborare, quæ præcedens, de unitate, ac indivivione; cum enim unum dicitur esse indivisum in se, non intelligitur deivivione tantum in partes, quæ convenit quantitatit, quia unitas transcendentalis non in sola tali indivivione consistit, sed ulterius addit in communiori sententiam indivivionem negativam

quæ dicit indivivionem plurium talium rerum secundum eam rationem, secundum quam dicitur unum; quod secundum quantitas palmaris dicitur unus palmus, quia non continet in se plures palmos, licet continet palmum secundum aliam rationem; loquendo autem de ista indivivione, vel unitate factum est, cum quantitas bipolaris dividitur in duos palmos; quantitas palmaris fieri magis unum, quam esset bipolaris, quia tam indivivibile est bipolaris in plura bipolaria, quam palmare in plura palmaria; Et quando etiam indivivio, quam importat unitas, explicaretur per negationem divivionis in se, velur in partes, ut forte probabilius est, neque urget argumentum, quia ut dictum est, aliud est loqui de unitate entitativa, quæ est passio entis, aliud de quantitatit, & continuativam, quæ quodammodo illi accidit; cum igitur dividitur quantum, non minoratur, vel augetur unitas entitativa, quia unaquæque pars eam retinet, sicut antea, cum erant conjuncta, & tantum unitas quantitatit integræ quantitatit præexistens destruitur, & sunt alia duæ quantitates minores, quarum quælibet potest dici magis una, quam prior, cuius erant partes, quatenus in minores partes eisdem quantitatit est dividibilis, quam illa; præter quam quod unitas continuativam non consistit in esse magis, vel minus indivivibile, sed in esse indivivio; eo igitur ipso quod aliquid continuum omnes suas partes habet, unitas dicitur unum perinde, ac quodlibet aliud, five plures habeat eo partes, five pauciores.

Q U Æ S T I O I I.

Quæ sit in rebus Unitas, & quanam sit passio entis.

13 Varietas Unitatis modo assignavit Aristoteles, i. Metaph. cap. 6. ubi præsertim unum divivum in unum per se, & unum per accidens, quorum rationes non explicavit ibi propriis definitionibus, sed variis exemplis proponendo varios modos unitatis per se, & per accidens. Unum per accidens ait esse subiectum accidentis a seculo, per aggregationem ex accidente, & subiecto, ut Coriscus Musicus, ætiam aggregatum ex pluribus accidentibus in eodem subiecto, ut album dulce in lacte. Deinde pariter unum per se assignat, & declarat per sua genera, unum continuationis, unum finis, unum formæ, unum generis, unum specificæ, seu rationis, & definitionis, & unum analogiæ. Et rursus 2. Metaph. cap. 1. quatuor distinguit genera unitatis per se, unum continuationis, unum totalitatis, unum universalitatis, unum singularitatis. Scotus etiam nosler i. d. 2. quest. 7. H. v. varios assignat unitatis gradus, quos memorat. & declarat Magister Formalit. 3. part. illius tract. art. 2. in primo gradus minima unitas est aggregationis, ut in acervo lapidum, scilicet unitas ordinis, quæ aliquid addit supra unitatem aggregationis; in tertio est unitas per accidens, ubi ultra ordinem est informatio licet accidentalitatis unius ab alioeorum, quæ sint sic unum; in quarto est unitas per se compositi ex principis essentialibus per se actus, & per se potentia; in quinto est per se unitas simpliciter, quæ est verè identitas, quicquid enim est ibi, est realiter idem subiecti, & non tantum est unum illi unitatis unionis, sicut in alius modis. Sed neque Doctor, ut patet, in hac assignatione graduum unitatis explicare curavit, quæ sit ratio unius per se, & per accidens, neque divisionem redere ad certa quædam capita; atque ideo nobis modo curandum est hanc unitatis multipliciter ordinare; & exactè explicare quid fit unum per se, & quid unum per accidens; hinc enim potest deducemus, quanam unitas sit passio entis.

14 Quoad primum, dividendum in primis est unum in unum per se, & unum per accidens ex Aristotele, loc. cit. unum per se dicitur, quæ ex natura sua unum sunt, per accidens autem sunt unum, quæ accidentaliter modo unum sunt. Et hoc habet varios gradus, ut notat Doctor loc. cit. quoddam enim est unum omnino per aggregationem, cum nimirum multa entia per se integra, & perfecta sine ulla unione, & sine ullo ordine congeruntur, & conservantur, ut contingit in acervo lapidum, & hoc ait Doctor esse unum maxime per accidens, & minimum importare unitatem; aliud verò est unum per accidens, constans quidem ex pluribus entibus integris, & completis, nullam inter se physicam unionem habentibus, sed solum aliquem ordinem, ut domus, exercitus, civitas, & similia; tertium denique est illud, quod constat partibus non solum ordinem inter se habentibus, sed eorum physicam unionem, quo pacto subiectum, & accidens intenter se unum dicuntur, quia res vera unum est in potentia ad aliud, quavis accidentalitatis, & alterum natura sua est ordinatum ad aliud informandum, & ideo inquit Doctor unum per accidens hoc modo addere supra alios duos jam relatos unionis modos informationem.

Deinde unum per se contingere potest dupliciter; ut ait Doctor loc. cit. etiam Aristoteles. ipse insinuat, aut compositione, aut simpliciter; si enim res est ita una, et caret partibus, quibus secundum suam essentiam componatur, ut contingit in substantiis spiritualibus, tales enim dicuntur unum per se unitate simpliciter, sicut in sua essentia constat partibus componentibus, quæ ita se habeant, ut una sit per se actus, & altera per se potentia, tunc dicitur unum per se unitate compositionis, quam divivionem rursus tradidit Doctor 4. dist. 1. quest. 2. §. 1. de primo, cum ait, in-

telligo autem per se unum scilicet quod est simplex, vel compositum quod est ex parte actu & per se potentia. Sed Unum per se hoc pacto, quod nimirum dicitur de uno per se simpliciter, & de uno per se composito, rursus subdividitur iuxta diversos gradus essentialitatis, quibus unitas convenit, nam aliud est unum per se essentialitatis, & aliud unum per se individuale, & sub his duobus modis omnis per se unitas continetur, quæcumque illa sit, quia in unaquaque res extra rei essentiam, ejusque individuationem nulla alia ratio entis reperitur. Unitas autem essentialis vel importat unitatem secundum adæquatam rei essentiam, & sic conglurgit unitas specifica, seu in specie, quæ dicit totam rei essentiam; vel secundum adæquatam, quod etiam potest contingere multipliciter, quia vel hæc ratio inadæquata est prædicamentalis, vel transcendens; si prædicamentalis, dicitur unitas generis generis proximi, vel remoti; si transcendens, dicitur unitas analogiæ, vel analogiæ, ob analogiam, quàm importat transcendencia.

15 Denique unitas compositionis plures habet modos, & gradus iuxta varios modos compositionis, & totalitatis; alia enim est compositio, & unitas essentialis, quæ constituit totum essentialitatis, & partibus se habentibus per modum per se actus, & potentie physice, vel metaphysice, atque ideo solet dici compositum essentialitatis, quia resoluta, & constituitur ex congressu suarum partium per se, & propriam causalitatem physice, vel saltem metaphysice modo; Et hoc pacto nunc per se dicitur compositum physicum ex materia, & forma; & compositum metaphysicum ex genere, ac differentia. Alia est compositio, & unitas integralis, quæ scilicet constituit totum quoddam integrale ex partibus integralibus, & hæc proprie dicitur unitas continuativam, quæ habetur per indivisibilitatem, & convenit quantitatit, ac suo modo substantiis, & qualitatibus materialibus; & tale totum dici solet compositum cum his, quia non constituitur ex suis partibus per veram causalitatem intrinsecam materialem, & formalem, ut contingit in toto essentiali, quia in continuo neutra pars habet rationem actus, & per se potentie, sed totum constituitur, quatenus sunt invicem conjunctæ, & connexæ mediis indivisibilibus, quemadmodum explicatum est in Physica disputatione de Continuo; undè patet, unitatem per se totum integrals longe alterius rationis esse ab unitate totius essentialis, quod resoluta ex per se actu, & per se potentia.

Quoad secundum discrepant Auditors in explicanda unitate per se, & per accidens, five in explicando quid sit unum per se, quidve unum per accidens; & quidem in primis Oviæ. recentissimus societas Auditor controversi 3. Metaph. pund. 1. §. 6. opinatur conceptum unum per se commune esse substantiæ, & accidenti, composito substantiæ, & accidentali, quia sicut univoçè conveniunt accidentis, & substantiæ in ratione entis, sic in ratione unius debet convenire, & tamen accidens, quàm substantiam unitas per se propria, & stricta competere debet, sicuti ejusdem convenit ratio entis per se propria, & stricta; undè unum per se dividit in unum per se substantiale, ac unum per se accidentale, & sic alium constitutum per formam accidentalem unitatem physicæ subiecto unum per se vocat numer. 51. quia constitutum est per unionem propriissimam, quæ essentialiter est unio, & intrinsecè includit omnia prædicata essentialia constitutiva unionis propriissimæ; deinde numer. 52. unum per accidens dicit esse illud, quod physicè est divivum, & indivivum, seu unum dicitur unioe quadam moralis, seu alia ordinatone, quæ improprie unitas dicitur, sicut unus dicitur exercitus, una dicitur domus, una dicitur multitudo, quorum partibus nulla competit physica unio, sed quantum ordinatio, seu localis approximatio, & successio secundum tantam intentionem, vel extensionem, ratione cuius aliquo modo partes dicuntur unæ, & unus exercitus, una domus, vel unus vocus concentus resultat.

16 Hæc opinio est contra communem loquendi modum omnium Philosophorum, qui cum Aristotele, loc. cit. 5. Metaph. cap. 6. & alibi frequenter docent ex materia, & forma substantiæ fieri unum per se, quia hoc est per se actus, illud per se potentia; non sic autem ex subiecto, & accidente, quia hoc non est per se actus, nec illud per se potentia; quare omnes in hoc conveniunt, quod compositum accidentale, ut partes alius, sit ens per accidens, sicut unum per accidens; nec hæc unum ullo reperi Auctore, quod compositum accidentale sit unum per se; & licet Oviæ. ibi expressè non dicat compositum accidentale esse ens per se, tamen hoc necessariò sequitur ex ejus asserto, si enim est unum per se, sequitur etiam esse ens per se, quia unitas per se consequitur, verur passio ad entitatem per se. Quod autem homo albus sit ens per se, unum per se, est inauditum hæc tamen in Philosophi portu, ad quod mille inconvenientia sequuntur, ut quicquid deducere potest. Neque ex hoc, quod accidens, & substantia conveniunt in ratione entis, & unius univoçè, sequitur etiam convenire debere compositum substantiale, & compositum accidentale; aliud enim est loqui de substantia, & accidente per se sumptis, aliud de aggregato ex accidente, & substantia, sicut enim hoc non est verè, & propriè ens; sed entia, ita nec est verè unum, sed plura; Deinde etiam falsum allumit fundamentum, quod illud sit unum per se, quod constituitur per unionem physicam, quam tam proprie intervenire ait in compositione accidentali, sicut in substantiæ, id, inquam falsum est, tum quia proprie loquendo facere unum non est effectus formalis unionis, sed unitatis, nam unio facit extrema, quæ copulata, unita, non unum.

